

TÜRK TURİZM ALAN YAZININDA KADINLAR ÜZERİNE YAPILAN ÇALIŞMALARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ

Ali Turan BAYRAM¹

Özet

Bir alana yönelik araştırmaların niteliklerini bazı parametrelerle inceleyen bir yöntem olan bibliometrik analizin turizm alanyazınında giderek artış gösterdiği görülmektedir. Literatür incelendiğinde ise turizm sektöründe kadın kavramı oldukça güncel ve önemli olmasına karşın yeterli sayıda araştırmanın bulunmadığı tespit edilmiştir. Bu perspektiften araştırmanın amacı; Türk turizm alan yazınında “Kadın” anahtar kelimesi ile yayımlanan çalışmaların bibliometrik açıdan incelenmesidir. YÖK Akademik sisteminde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanı’nda Turizm Bilim Alanı kısıtlaması ile “Kadın” anahtar kelimesi taranmış ve 46 adet makaleye ulaşılmıştır. Araştırmaya uygun 26 adet makale farklı kriterler doğrultusunda incelemeye tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda kadın anahtar kelimesi ile hazırlanan çalışmaların; çoğunlukla girişimcilik ve iş yaşamı konularında yoğunlaştığı tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Bibliometrik Analiz, Turizm ve Kadın, Turizm.

JEL Kodları: Z32, 035

Geliş **Submitted** 21.01.2019

Kabul **Accepted** 03.05.2019

¹ Yrd. Doç. Dr. Sinop Üniversitesi, Turizm İşletmeciliği ve Otelcilik Yüksekokulu, Turizm Rehberliği Bölümü, alituran_bayram@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-1655-4043

BIBLIOMETRIC ANALYSIS OF WOMEN STUDIES ON TURKISH TOURISM LITERATURE

Abstract

It is observed that bibliometric analysis, which is a method that examines the characteristics of researches in a field with some parameters, shows an increase in the tourism literature. But the literature is examined, it is determined that the concept of women in tourism sector is quite up-to-date and important, but there is not enough research. The aim of the research from this perspective; It is the examination of the bibliometric characteristics of the works published with the keyword in woman on Turkish Tourism literature. As a result of the filtering, 46 articles were reached in the system of YÖK Akademik. 26 articles were examined in accordance with different criteria. As a result of the research, the work prepared with the keyword that women are mainly focuses on entrepreneurship and business life topics has been determined.

Key Words: *Bibliometric Analysis, Tourism and Women, Tourism.*

JEL Codes: *Z32, 035*

1. Giriş

Turizm sistemi bünyesinde pek çok iş kolunu, sektörü ve uzmanlık alanını barındırmaktadır. Gelişmekte olan ülkelerde turizm sektöründe çalışan personel genellikle genç,yetersiz eğitime sahip ve yoğun bir rekabet ortamında çalışmaktadır. Özellikle turizmin bazı iş kollarında eğitime gerek duyulmaması, onu ilk defa iş hayatına atılanlar için cazip kılmaktadır. Nitelikli kişilerin üst kademelerde yer aldığı gibi; özellikle alt ve orta kademedeki çalışanların düşük eğitilmiş, göçmen, öğrenci ya da kadın olduğu görülebilmektedir. Turizm sektörü kadınlar için; küçük ve orta büyüklükte gelir getiren, ev giderlerini tamamlayıcı, serbest meslek olarak tanımlanabilecek bir iş sahası oluşturmakta ve sadece evi ve çocukları ile ilgilenen kadınların toplumsal yapıda bir statü kazanmasında ve yoksulluğun ortadan kaldırılmasında etkilidir. Bu süreçte kadın; turizm sektörünün el emeğine dayalı kısmında daha çok yer almış, bazı durumlarda ataerkil toplum yapısı içinde rakipleri ile mücadele ederek üst konumlara yükselmiş, bazı durumlarda turizmi evin giderlerini tamamlayıcı ek bir gelir olarak görmüştür (Çalık, 2018: 24).

Turizm endüstrisi yapısı gereği kadınlar için çalışmaya uygun bir alandır. Kadınlar turizm sektöründe hem ara eleman hem de yönetici konumda yer alabilmektedir (Tajeddini vd., 2017, s. 56). Turizm sektörünün kalifiye eleman eksikliği üzerinde önemle durulan bir konu olmuş ve bu ihtiyaç bir yandan turizm eğitimi ile giderilmeye çalışılırken diğer yandan da kadın iş gücü ile dengelenmiştir (Erkol Bayram, 2018: 58). Genel olarak turizm sektörü konaklama, yiyecek-içecek, rekreasyon, seyahat gibi sektörlerden oluşan ve dünyada 1 milyar 235 milyon gelir elde eden bir konumdadır (UNWTO, 2016). Bahsedilen sektör ve ilgili alt sektörler dışında hediyelik eşyaların üretiminin ve satışının yapıldığı işletmeler bulunmakta ve bu işletmeler ya kadınlar tarafından yönetilmekte, kurulmakta ya da kadınların emeği ile yürütülmektedir.

Evrensel bir nitelik taşıyan turizm sisteminde çalışan olarak yer alan bireylerin yoğunlukla gençler ve kadınlardan oluştuğu görülmektedir. Bu husus turizm sektörüne katkı sağladığı gibi, çalışanlara da turizmde yer almanın bazı avantajları bulunmaktadır. Örneğin, kadınların turizm sisteminde yer almasıyla; toplumun kadının konumuna dair algısında gözle görülür bir değişiklik olmuş, kadınların da çalışma yaşamında erkekler gibi yer alabileceği, farklı kademelere yükselebileceği, iyi bir eş ve anne olduğu kadar donanımlı bir çalışan, iletişim becerileri yüksek bir yönetici olabileceği bilinci gelişmiştir. Ayrıca kadınların turizm sektöründe çalışmaya başlamasıyla bağımsız bir karaktere sahip oldukları, kararlarını özgürce alabildikleri de tespit edilmiştir (Lanquar, 1991: 77).

Kadınların istihdam edildiği sektörler arasında ilk sıralarda yer alan sektörlerden biri de turizm sektörüdür. Turizmin hizmet sunan bir sektör olması, kadınların bilgi ve becerisi ile örtüşen alanların turizm sektöründe bulunması, çalışma saatleri, sezonluk yapısı, mekânsal yoğunlaşması gibi sebeplerle kadınların bu sektörde çoğunlukla yer aldığını açıklamaktadır (Şit, 2016: 106). 2016 yılı rakamlarına göre Türkiye nüfusunun % 49,8'i kadınlardan oluşmaktadır. Bu rakam içinde çalışabilir kadınların nüfusu; % 28'dir (TUİK, 2016). Çalışabilir kadınların en fazla çalışma imkanı bulunduğu alanın da yiyecek-içecek sektörü olduğu tespit edilmiştir (www.turizmdebusabah.com).

Turizm sisteminde kadın gerek üretici gerekse tüketici olarak yer almaktadır ve bu varoluş giderek artış göstermektedir. Ücretli izin hakları, toplumsal yapıdaki büyük değişim, teknolojinin sektörleri ve yaşamımızı kolaylaştırması ve geliştirmesi turizmi geliştirmekte ve yükseltmektedir. Turizme yönelik gelişim ve ilerlemeden büyük pay alan kadınlar turizmle gelişmekte ve turizmi geliştirmektedir. Bu açıdan kadınların turizmin hem bilimsel hem de

sektörel perspektiften değerlendirilmesinin turizm alanyazı için önemli olacağı düşünülmektedir. İlgili literatür incelendiğinde; turizm sektöründe bibliometrik çalışmaların gerçekleştirildiği görülmektedir (İçöz ve Kozak, 1999; Kozak, 2001; Özel ve Kozak, 2012; Güçlü Nergis, 2014; Temizkan vd., 2015; Sünnetçioğlu vd, 2017; Yılmaz, 2017; Bozok vd., 2017, Erkol Bayram vd., 2017). Bununla birlikte turizm alan yazınında kadın olgusuna yönelik mevcut literatürün sınırlı olması, bu ihtiyacın ortaya konulması ve belirli parametrelere göre bibliometrik açıdan incelenmesi gerekliliği bu çalışmanın amacını oluşturmaktadır. Çalışmada turizm alanyazınında yer alan kadın çalışmaları, ele aldığı konu ve sonuçları irdelenmiştir.

2. Turizm Literatüründe Kadın Araştırmaları

Hizmet sektörleri arasında turizm en fazla gelir getiren, en yoğun istihdam sağlayan ve gelecek açısından umut vaat eden bir konumdur. Dünyanın en prestijli sektörlerinden biri olan turizm emeğe dayalı bir sektör olduğu için, teknolojinin gelişmesi ve imkanların çeşitlenmesine karşın en yoğun istihdam sağlayan sektörlerden biri olma özelliğini korumaktadır. Turizm, gelişmemiş ve gelişmekte olan ülkelerin istihdam ve gelir dengesizliği gibi problemlerinin çözümlerinden biri olarak kabul edilmektedir. Dünya geneli turizm verileri incelendiğinde, 322 milyon kişinin turizmden doğrudan ya da dolaylı olarak gelir sağladığı görülmektedir (WTTC, 2018). Bu rakamın dünyadaki toplam istihdamın % 10.1'ini, kadın çalışanların ise % 48.5'ini oluşturduğu görülmektedir. Ülke bazında istihdam yapısı incelendiğinde ise gelişmiş ülkelerde turizm sektöründe çalışan kadınların daha fazla olduğu görülmektedir. Gelişmiş ülkelerde turizm sektöründe kadın istihdam oranı % 69.3'iken gelişmekte olan ülkelere % 52.4'dür (ILO, 2018).

Gelişmekte olan bir ülke olarak Türkiye'de eğitim seviyesinin, sosyal ve kültürel açıdan refah seviyesinin artışı turizm sektöründeki istihdamı da büyük oranda arttırmıştır. 1980 ve sonrası Türkiye'de hizmet sektörü, gerek kalkınma planları gerekse turizm teşvikleri ile önemli bir hale gelmiştir. 1983 yılına bakıldığında 218 bin kişinin turizmde aktif olarak çalıştığı tespit edilmiş, 2009-2013 yılları arasında en fazla gelir sağlayan sektör olarak turizm gösterilmiştir. 2013 yılına gelindiğinde ise 1,3 milyon kişinin istihdam edildiği görülmekte ve bu oran toplam payın % 8,4'ünü oluşturmaktadır. Kadınların turizmdeki istihdam oranı % 40'lara yükselmiştir (Karaçar, 2018, 41).

Yemek pişirme, temizlik yapma, servis, karşılama gibi pek çok işin turizm sektöründe hemen hemen günün 24 saati yapılıyor olması ve kadınsı bir nitelik taşıması kadınların turizm sektöründe daha fazla istihdam edilmesini sağlayarak, kadınlara olan ihtiyacı daha da hissedilir biçimde artırmıştır. Gözle görülür ihtiyaca karşın; kadının turizm sektöründeki konumunda yıllar itibariyle bir yükseliş görülse de; belirgin bir durum maalesef söz konusu değildir. Terfi alamayan ama terfi alabilecek kapasite ve yeterlilikte olan kadınların düşük maaşlı, sezonluk çalıştırılması turizmde uzun vadeli yer almak istememelerine sebep olmaktadır. Turizm sektöründe kadın çalışanlar üzerine yapılan çalışmalarda kadınların yarı zamanlı, yüksek ücretle çalışma, terfi etme, yükselme imkanlarının oldukça kısıtlı olduğu, son yıllarda ise cinsiyet ayrımcılığı, cinsel baskı gibi cinsiyet temelli sorunlarla da karşı karşıya kaldıkları tespit edilmiştir (Akoğlan, 1996).

Turizm alanyazınında yer alan araştırmalar incelendiğinde; turizm sektöründe kadına yönelik eşitlik, ayrımcılık, kadın istihdamı, kadın girişimciliği, turizm sektöründe tüketici olarak kadın, turizm reklamlarında kadın, turizm gelişiminde kadın figürü, turizm sektöründe kadına yönelik şiddet, cinsel taciz, cam tavan sendromu, kraliçe arı sendromu gibi konuların yer aldığı görülmektedir (Erkol Bayram, Bayram ve Altunöz Sürücü, 2018). Bu çalışma konularından biri olan cinsiyet ayrımcılığı farklı araştırmacılar tarafından çalışılmış (Demirkol vd., 2004; Dalkıranoglu, 2006; Tucker, 2007; Elmas, 2007; Demir, 2011) güncel bir konudur. Yanardağ ve Avcı (2012)'nin gerçekleştirdiği çalışmada ücret yetersizliği, çalışma saatlerinin düzensizliği, sosyal güvencenin olmaması, eğitim seviyesinin yetersizliği ve turizm eğitimi alan kadınların çalışma sektöründe yer almadıkları sonucu ortaya çıkmıştır. Demir (2011) ise turizm sektöründe yapılan ayrımcılığa iş ilanları ve iş başvuru formları aracılığı ile dikkat çekmeye çalışmış ve işe alım süreçlerinde demografik özelliklere göre bir ayrımcılık yapıldığı sonucunu ortaya çıkarmıştır.

Turizm sektöründe kadın istihdamına yönelik gerçekleştirilen çalışmalarda eğitim, işe alım ve yerleştirme, kariyer fırsatlarında kadın-erkek eşitsizliği gibi konulara yer verildiği görülmektedir (Çelik Uğuz ve Topbaş, 2016: 67). Bununla birlikte, turizm sektöründe girişimcilik konusunda büyük gelişim kaydeden kadınların turizm sektöründeki avantajlarını ele alan yerli ve yabancı literatürde pek çok çalışma mevcuttur (Buttner ve Moore, 1997; Mattis, 2004; Heilman ve Chen, 2003; Sparrowe ve Iverson, 1999; Doherty ve Manfredi, 2001; Kempadoo, 2001; Roehl ve Swerdlow, 2001; Gibson, 2001; Ng ve Pine, 2003; El-Sharif Ibrahim vd., 2007). Koutsou ve arkadaşları (2009) özellikle kırsal alanlarda kadınların; kadın kimliğiyle turizm sektöründe bir avantaj sağladığını savunmaktadır. Arzjani ve

Rahiminezhad (2011) ise kadınların turizm sisteminde en rahat çalışma koşullarına sahip olduğu alanı girişimcilik olarak ifade etmiştir.

Turizm sektöründe kadınlar üzerine yapılan araştırmalar sadece üretici boyutuyla kalmayıp tüketici olarak turizm sektöründe kadının konumu, tüketici eğilimleri ve kadınların karşılaştığı sorunlar da araştırmacıların ilgisini çekmiştir (Özdemir, 2009; Akgündüz ve Bardakoğlu, 2013; Yıldırım, 2010; Bozok, 2009). Laing (1987) araştırmasında; kadın turistlerin genellikle kültürel amaçlı gezilere, ekoturlara, alışveriş amaçlı turistik ziyaretlere ağırlık verdiği sonucunu bulmuştur. Akgündüz ve Bardakoğlu (2013) kadın turistlerin erkeklere nazaran otel tercihinde temizlik, hijyen ve sanitasyon gibi kavramlara önem verdiği bu durumun otel işletmesinin tanıtımında önemli bir faktör olabileceği fikrini savunmuşlardır. Turizm reklamları incelendiğinde ise kadını ev hanımı, çalışan bir birey ya da cinsel bir unsur olarak ele almakta, ya da kadın turizm tercihlerinde yön verici olduğu için; kadınların ilgisini çekebilecek reklamlara ağırlık verilmektedir (Özgür, 1996: 235). Dal ve Şener (2006)'ya göre kadınlar, turizm tanıtım ve reklamlarında, gerek kıyafetleri ile gerekse eğlence ağırlıklı hizmet sunan işletmelerde konumlandırılarak cinsel kimlikleri ile yer alabilmektedirler.

Turizm sektöründe yaşanan cinsel taciz vakaları, çalışanların işlerinden ayrılmasına, bir daha turizm sektöründe ve çalışma yaşamında yer almak istememelerine sebep olmaktadır. Poulston (2008)'a göre turizm sektöründe cinsel taciz kadınların ya çalışma arkadaşlarıyla ya da misafirlerle yaşadığı olumsuz durumlar neticesinde gelişmektedir. Alt kademelerde çalışan kadınlar çoğunlukla genç yaşta ve zayıf yetkiye sahip kişilerdir ve üstleri ve amirleri konumlarını kullanarak kadın çalışanları fiziksel ya da sözlü olarak taciz etmekte, pek çok çalışan ise bu durumda farklı sebeplerle sessiz kalmaktadır (Gilbert vd., 1998: 49). Sebeplerinden ziyade çözümlerine bakıldığında; Sarmaşık (2009) cinsel taciz sorunuyla mücadele etmek için cinselliğin ayıp bir kavram olmaktan çıkarılması ve toplumda rahatlıkla tartışılabilir bir olgu olarak kabul edilmesi gerektiğini savunmuştur.

3.Araştırma Yöntemi

Araştırma kapsamında YÖK Akademik sisteminde Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanı'nda Turizm Bilim Alanı kısıtlaması ile "Kadın" anahtar kelimesi taranmıştır. Araştırmada Kasım 2018 tarihinde YÖK Akademik sisteminde yer alan veriler dikkate alınmıştır. Makalelerin yayımlandığı tarih ile ilgili olarak herhangi bir kısıtlamaya gidilmemiştir, belirtilen tarihte sistemde yer alan tüm makaleler araştırmaya tabi tutulmuştur.

Yapılan filtrelemeler sonucunda 46 adet makaleye ulaşılmıştır. Fakat bazı makalelerin sistemde tekrar etmesi (Birden çok yazarlı çalışmaları tüm yazarların sisteme ayrı ayrı girmesi) ve bazı makalelerin dergilerin yayından kalkması sebebiyle 20 adet makale incelemeye tabi tutulamamıştır. Araştırmaya uygun 26 adet makale farklı kriterler doğrultusunda incelemeye tabi tutulmuştur. YÖK Akademik sisteminde bu makalelerin 14 tanesi ulusal 12 tanesi uluslararası makale olarak işaretlenmiştir. Araştırma kapsamında ele alınan makaleler; “sayfa sayısı”, “yazar sayısı”, “anahtar kelime sayısı”, “anahtar kelimelerde kadın ifadesinin yer alma durumu”, “ anahtar kelimelerdeki sırası” “yöntem”, “ konu”, “yayın yılı”, “yayımlandığı dergi” gibi kriterlere göre değerlendirilmiştir. Ayrıca makalelerin özetlerinde amaç, yöntem, sonuç, evren ve çalışma süresine yönelik bilgilerin olup olmadığı ve yazarların cinsiyet, unvan, kurum ve bölümlerine yönelik incelemeler yapılmıştır.

4.Bulgular

Çalışma kapsamında ele alınan araştırmalara ilişkin bilgiler bu bölümde detaylı olarak ele alınmıştır. Tablo 1’de “kadın” anahtar kelimesi ile taranan makalelere ilişkin bilgiler verilmektedir. Çalışmalar incelendiğinde yarısından fazlasının 15 sayfadan fazla (%65,45), iki yazarlı (%53,90), ve 3-4 anahtar kelimeye (%77) sahip olduğu görülmektedir. Çalışmaların %92,40’ında “kadın kelimesi” anahtar kelimeler içerisinde yer almakta iken %46,10’unda ilk sırada yer almaktadır. Çalışmalar hem nicel (%57,65) hem de nitel (%38,50) olarak gerçekleştirilmiş, bir çalışmada iki yöntem de kullanılmıştır. Çalışmalar konularına göre üç ana başlık altında toplanabilmektedir. Bunlar; girişimcilik (%30,75), iş yaşamı/sorunlar (%38,50) ve diğer konular (%30,75) olarak gruplandırılmıştır. Çalışmalar çoğunlukla son dört yıl içerisinde (%65,45) gerçekleştirilmiştir. Yayımlandıkları dergiler incelendiğinde çalışmaların, sosyal bilimler dergilerinde (%49,90) daha fazla yer aldığı; sadece %15,40’ının turizm dergilerinde yayınlandığı görülmektedir.

Tablo 1: Yapılan Çalışmalara İlişkin Bilgiler

		n	%
Sayfa Sayısı	1-10 Sayfa	3	11,55
	11-15 Sayfa	6	23,00
	16-20 Sayfa	8	30,75
	20 Sayfadan Fazla	9	34,70
Yazar Sayısı	Tek Yazarlı	6	23,00
	2 Yazarlı	14	53,90
	3 Yazarlı	5	19,24
	4 Yazarlı	1	3,85
Anahtar Kelime Sayısı	0-2 Kelime	2	7,60
	3-4 Kelime	20	77,00
	5-6 Kelime	4	15,40
Anahtar Kelimelerde “Kadın”	Var	24	92,40
	Yok	2	7,60
Anahtar Kelimelerde “Kadın” Sıralaması	1 Sıra	12	46,10
	2. Sıra	5	19,25
	3. Sıra	5	19,25
	4. ve Üzeri Sıra/ Olmayanlar	4	15,40
Yöntem	Nicel	15	57,65
	Nitel	10	38,50
	Karma	1	3,85
Konu	Girişimcilik	8	30,75
	İş Yaşamı/Sorunlar	10	38,50
	Diğer	8	30,75
Yıl	2010 Yılı ve Öncesi	3	11,55
	2011-2014 Yılları	6	23,00
	2015-2018 Yılları	17	65,45
Dergi	Turizm Dergileri	4	15,40
	Sosyal Bilimler Dergileri	13	49,90
	Diğer Dergiler	9	34,70

Tablo 2’de yapılan çalışmaların özet içeriklerinde yer alması gereken bilgilere ilişkin değerlendirmeler mevcuttur. Çalışmaların özetleri incelendiğinde çalışmanın amacına ilişkin bilginin %69,25’inde, çalışmanın yöntemine ilişkin bilginin %65,30’unda, çalışmanın sonuçlarına ilişkin bilginin %73,15’inde çalışmanın evren-örneklemeine ilişkin bilginin (nitel çalışmalar da bu orana dahil edilmiştir.) %53,90’ında, çalışma süresine ilişkin bilginin ise sadece %3,85’inde yer aldığı tespit edilmiştir.

Tablo 2: Yapılan Çalışmaların Özet İçeriklerine İlişkin Bilgiler

Özet İçeriği	Var		Yok	
	n	%	n	%
Amaç	18	69,25	8	30,75
Yöntem	17	65,30	9	34,70
Sonuç	19	73,15	7	26,85
Evren-Örneklem	14	53,90	12	46,10
Çalışma Süresi	1	3,85	25	96,15

Tablo 3’de çalışma yazarlarına ilişkin bilgiler mevcuttur. Yazarlara ait bilgiler (Unvan, üniversite, kadro) çalışmaların yapıldığı yıllardaki bilgiler esas alınarak tespit edilmiştir. Bu bağlamda bu çalışmanın yapıldığı tarihte yazar bilgilerinde (Unvan, kadronun bulunduğu üniversite gibi) değişiklikler gözlemlenebilmektedir. Yazarlara ilişkin bilgiler incelendiğinde bu konu hakkında çalışma yapan kadın yazarların (%54,70) erkeklere oranla (%45,30) daha fazla olduğu fakat bu sayılar arasında çok büyük bir farkın bulunmadığı görülmektedir. Yazarların unvanlarına göre dağılımı incelendiğinde en fazla doktor öğretim üyelerinin (Yardımcı Doçent Doktor) (%39,60), ikinci olarak da doçent doktor (%18,86) unvanına sahip olan akademisyenlerin çalışma yaptıkları tespit edilmiştir. Profesör unvanına sahip akademisyenlerin ise konu ile ilgili herhangi bir çalışması bulunmamaktadır. Yazarların bağlı bulunduğu üniversiteye ilişkin bilgiler incelendiğinde, Akdeniz Üniversitesi (%11,34), Balıkesir Üniversitesi(%11,34), Çanakkale 18 Mart Üniversitesi(%11,34), Erzurum Atatürk Üniversitesi (%9,40), Eskişehir Anadolu Üniversitesi (%7,55), kadrolarında bulunan yazarların ön plana çıktığı, yazarların %49,03’ünün ise diğer üniversitelerin kadrolarında bulunduğu görülmektedir. Yazarların kadrolarının bulunduğu bölümler incelendiğinde ise %75,46’sının turizm ve alt dallarına ait bir kadroda görev yaptıkları tespit edilmiştir.

Tablo 3: Yazarlara İlişkin Temel Bilgiler

		n	%
Cinsiyet	Kadın	29	54,70
	Erkek	24	45,30
Unvan	Doçent Doktor	10	18,86
	Doktor Öğretim Üyesi	21	39,60
	Öğretim Görevlisi Doktor	4	7,55
	Öğretim Görevlisi	6	11,34
	Araştırma Görevlisi	8	15,10
	Özel sektör/ Bilinmeyen	4	7,55
Üniversite	Akdeniz Üniversitesi	6	11,34
	Balıkesir Üniversitesi	6	11,34
	Çanakkale 18 Mart Üniversitesi	6	11,34
	Erzurum Atatürk Üniversitesi	5	9,40
	Eskişehir Anadolu Üniversitesi	4	7,55
	Diğer Üniversiteler	26	49,03
Kadro	Turizm	40	75,46
	Diğer	13	24,54

Araştırma kapsamında incelenen çalışmalar üç ana başlık altında ele alınmıştır. Bu çalışmalar; girişimcilik, iş yaşantısı/sorunları ve diğer konular başlıkları altında toplanmış ve çalışmalara ilişkin yazar ve yıl bilgisi, ele alınan konu ve elde edilen dikkat çekici sonuçlar tablolastırılmıştır (Tablo 4, 5 ve 6).

Girişimcilik konusu ile ilgili incelenen makalelere ilişkin ele alınan konular ve sonuçları Tablo 4’te verilmiştir. Bu başlık altında 8 adet makale incelenmiştir. Bu çalışmalarda genel olarak girişimci kadınların özellikleri ve karşılaştıkları sorunlar ele alınmıştır.

Tablo 4: Girişimcilik Konusu ile İlgili alışmalara İlişkin Bilgiler

Yazar/Yıl	Ele Alınan Konu	Sonuç
Erdoğan Morçin 2013	Türk kültürü boyutunda kadın girişimciliği	Kadın girişimcilerin, belirsizlikten kaçınma derecelerinin yüksek olduğu, kolektif, dişil, güç mesafesi yüksek ve kısa dönem odaklı ve iş yaşantısında Türk kültürünün yansımalarını taşıdıkları sonuçlarına ulaşılmıştır.
Yirik ve Ilgaz Yıldırım 2014a	138 kadın girişimci, Risk ve belirsizlik algısı	Risk ve belirsizlik algıları üzerinde, bireysel değerlerin anlamlı etkiye sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Yirik ve Ilgaz Yıldırım 2014b	138 kadın girişimci, Demografik özelliklere göre bireysel değerler	Kadın girişimcilerin eğitim düzeyleri ve yaşlarının bireysel değerlerinde oldukça önemli olduğu ve işletme büyüdükçe kadın girişimcilerin başarı değerlerinin düştüğu sonuçlarına ulaşılmıştır.
Işık, Tırak ve Işık 2016	400 kadın turizm öğrencisi, Girişimcilik ve inovasyon eğilimleri	Katılımcıların deneyime açık, kendilerine güveni yüksek, belirsizliğe karşı düşük toleranslı olduğu, 22-25 yaş aralığındaki katılımcıların girişimcilik ve inovasyon eğilimlerinin yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Karakaş ve Gökmen 2016	41 kadın girişimcinin profili	Kadın girişimcilerin finansman kaynağının ailevi tasarruflar olduğu, girişimciliği başkalarına faydalı olmak için yaptıkları, işlerinin aile yaşantısına olumsuz etki etmediği sonuçlarına ulaşılmıştır.
Akyol 2017	41 kadın girişimci, Bölge kalkınmasına katkıları ve sorunları	Bölge kalkınması için kadınların iş yaşamında daha aktif rol almaları gerektiği ve bu konuda eş, dost dışında özellikle yöre halkı ve yerel yönetimlerin de konuya destek vermeleri gerekliliği ve aile ve çevre baskısı, sermaye bulma zorluğu, özgüven eksikliği ve önyargı ile ilgili sorunlar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Gül ve Gül 2018	60 kadın girişimcinin profili ve sorunları	Özgüvenli olma, başarılı olma ve ekonomik bağımsızlığın en önemli girişimcilik özelliği olduğu ve sermaye temini, işyeri bulma, nitelikli eleman bulma, iş-ev dengesi, müşteri bulma ile bürokratik engeller gibi sorunlarla karşılaştıkları sonucuna ulaşılmıştır.
Erkol Bayram 2018	10 kadın girişimci, Mevcut durum ve sorunların analizi	Kadın girişimcilerin rol çatışması, zaman darlığı ya da rol ayrımcılığı gibi sosyolojik problemler ile karşı karşıya kaldıkları, çalışmasının önündeki engellerin zamanla azaldığı ve toplumun pozitif algı oluşturmaya katkı sunduğu sonuçlarına ulaşılmıştır.

Tablo 5’te iş yaşamı konusu ile ilgili incelenen makalelerin ele aldığı konular ve sonuçlarına yer verilmiştir. Bu başlık altında 10 adet makale incelenmiştir. Bu çalışmalarda genel olarak ayrımcılık, kariyer engelleri iş tatmini ve istihdam konuları ele alınmıştır.

Tablo 5: İş Yaşamı Konusu ile İlgili Çalışmalara İlişkin Bilgiler

Yazar/Yıl	Ele Alınan Konu	Sonuç
Akoğlan Kozak 1996	Konaklama endüstrisinde kadının konumu	Konaklama endüstrisinde çalışan kadın yöneticilerin demografik özellikleri, yönetsel davranışları ve etkinlik algılarının belirlenmesinin önem arz ettiği sonucuna ulaşılmıştır.
Aydın Tükel Türk ve Şahin Perçin 2008	Kadınların karşılaştıkları kariyer engelleri ve cam tavan sendromu ve sendromdan kurtulma yolları	Kadınların, önyargılara dayanan bir ayrımcılık nedeniyle üst ve tepe yönetime getirilmede görünmez bir engelle karşılaşması, kadın yönetici oranında artışların olmaması gibi sorunların var olduğu ve eşit kariyer fırsatı, başarıların ödüllendirilmesinde kadınların göz ardı edilmemesi, eşit ücret ve eşit eğitim olanakları sunulması gibi önlemlerin alınmasının sorunların çözümünde önemli olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Dalkıran oğlu ve Çetinel 2008	110 yönetici, Kadın astlara karşı davranışlar ve ayrımcılık durumları	Yöneticilerini cinsiyet ayrımcılığı yapıldığını kabul etmediği fakat kadın astlara karşı ayrımcı tutum geliştirdikleri ve erkek yöneticilerin, iş performansları konusunda kadınları daha yetersiz gördükleri sonucuna ulaşılmıştır.
Çelik Uğuz ve Topbaş 2016	İstihdam ve ayrımcılık oranı	Kadınlara eşit istihdam fırsatı verilmediği, cinsiyetler arasındaki ücret farkının yaklaşık %6’sının ayrımcılıktan kaynaklandığı sonuçlarına ulaşılmıştır.
Pelit, Güçer ve Demirdağ 2016	437 kadın çalışan, Karşılaşılan sorunlar ve iş bırakma eğilimine etkisi	Kadın çalışanların iş bırakma niyetlerinde; cinsiyet ayrımcılığı, daha iyi şartlarda iş bulabilme düşüncesi, ücret, ek ödemeler, çalışma şartlarının ağır ve saatlerinin uzun olması gibi sorunların etkili olduğu ve karşılaşılan sorunlar ile iş bırakma eğilimleri arasında ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Çakır, Barakazı ve Barakazı 2017	98 kadın çalışan, Cinsiyet ayrımcılığına bakış açısı ve iş hayatlarından memnun olma durumu	Kadın çalışanların cinsiyet ayrımcılığı yapıldığı düşüncesinde olduğu ve iş memnuniyetlerinin ne olumlu ne de olumsuz olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Baldıran ve	403 önlisans	Kadınların, düşük ücret teklifi, buldukları

Şimşek 2017	mezunu kadın, İstihdam sürekliliği ve süreçte karşılaşılan sorunlar	bölgede aldıkları eğitime uygun işin olmaması, yabancı dil eksikliklerinin işe başlamada sorun olması sebebiyle iş bulamadıkları, çalışma sebeplerinin öncelikle ekonomik bağımsızlık olduğu, kariyer isteklerinin bulunduğu ve çalışmaktan mutlu oldukları sonuçlarına ulaşmıştır.
Diker, Taşpınar ve Soylu 2017	117 çalışan, Çelişki duygulu cinsiyetçilik düzeyi ve kadın çalışanlara yönelik tutum	Kadınların çalışmasına ve kadın çalışanlara yönelik erkeklerin olumsuz tutum ve çelişik duygulu cinsiyetçilik davranışları içerisinde bulunduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Işık, Çetinkaya ve Işık 2017	127 kadın çalışan, Mutluluk ve iş tatmin düzeyleri	Kadın çalışanların genel olarak mutlu ve işlerinden tatmin olduğu, kadın çalışanların mutluluk düzeyi arttıkça iş tatminlerinin de arttığı sonucuna ulaşılmıştır.
Sökmen ve Akar Şahingöz 2017	153 kadın çalışan, İş tatmini ve işten ayrılma niyetinde kurum ikliminin etkisi	Kurum iklimi ile iş tatmini arasında negatif; kurum iklimi ile işten ayrılma niyeti arasında ise pozitif yönlü bir ilişki ve etki tespit edilmiştir.

Tablo 6’da diğer başlığı altında ele alınan makalelerin ele aldığı konular ve sonuçlarına yer verilmiştir. Bu başlık altında 8 adet makale incelenmiştir. Bu çalışmalarda, reklam ve afişlerde kadının konumu, kadınların projelere katkısı, kırsal turizmde kadının yeri, yöresel yemeklerin tanıtımı ve kadın çalışanlardan memnun olma durumu konuları ele alınmıştır. Adliyede çalışan kadınların beslenme alışkanlıkları üzerine gerçekleştirilen çalışma, Sosyal, Beşeri ve İdari Bilimler Temel Alanı’nda Turizm Bilim Alanı içerisinde yer alması sebebi ile çalışmaya dahil edilmiştir.

Tablo 6: Diğer Konular ile İlgili Çalışmalara İlişkin Bilgiler

Yazar/Yıl	Ele Alınan Konu	Sonuç
Aksu ve Temeloğlu 2011	32 akademisyen ve 109 işletmeci, Tatil reklamlarında kadının konumu	Araştırmada, tatil turizmüne yönelik reklamlarda ağırlıklı olarak kadın imgesinin kullanıldığı, katılımcıların reklamların tüm aileyi kapsayacak şekilde verilmesi gerektiğini düşündüğü sonucuna varılmıştır.
Arslaner ve Yolal 2013	311 ziyaretçi, Kadın çalışanlardan memnun olma durumu	Ziyaretçilerin genel anlamda kadın çalışanlardan memnun oldukları ve kadın çalışanlara karşı tutumlarının olumlu olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Çelik Uguz ve Topbaş 2014	Kadın emeğinin konumu ve yaşanan sorunlar	Kadınlara yönelik işe alma, ücretlendirme ve terfi konularında cinsiyete yönelik ayrımcı uygulamalar olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Güdekli, Ehtiyar, Güzel ve Ersoy 2016	2011-2015 yılları arasında kullanılan tanıtım afişlerinde kadınların ele alınış biçimi	Afişlerde onur kültürünün işlendiği, kadın cinsiyetinin genel olarak tekil kullanıldığı, kadınların afişlerin merkezine konumlandırıldığı, çoğunlukla toplumsal rollerinin dışında vurgulandıkları ve cinsel bir nesne olarak nesneleştirilmediği görülmektedir.
Coşar 2017	12 kadın, Kadınların projelere katkısı ve projelerin etkileri	Kadınlar için yeni istihdam alanlarının yaratılması, geleneksel ürünlere ve üretim biçimlerine sahip çıkılması, kadınların rollerinin değişmeye başlaması gibi nedenlerden dolayı kültürel ve ekonomik anlamda Seferihisar özelinde sosyolojik bir değişimin olduğu sonucuna ulaşılmıştır.
Torun Kayabaşı 2017	Kırsal turizmde kadınların rolü	Kırsal bölgelerde yaşayan kadınların girişimcilik ve sosyal hayata katılım konusunda cesaretlendirilmesi gerektiği ve devletin kadınlara yönelik olan desteklerinin ve çeşitli eğitimlerin verilerek bilinç düzeylerinin artırılması gerektiği sonucuna ulaşılmıştır.
Ayaz ve	420 ev kadını,	Ev kadınlarının yöresel yemeklere yönelik

Çobanoğlu 2017	Yöresel yemekleri tanıma ve turistler için yöresel yemek hazırlama eğilimleri	tutumlarının üretim, eğitim, girişimcilik ve menü alt boyutlarında şekillendiği sonucuna ulaşılmıştır.
Mankan ve Gürer Özel 2018	Adliyede çalışan 185 kadın, Beslenme durumu ve alışkanlıklar	Çalışan kadınların en yüksek oranda hergün ekmek ve bitkisel yağları tükettiği, tam tahıllar ve margarini çok tüketmedikleri ve çalışan kadınların çoğunun öğün atladığı sonucuna ulaşılmıştır.

5. Sonuç ve Tartışma

Bu araştırmada günümüze kadar kadınlar üzerine turizm alanında yayımlanan Türkçe makalelerin bibliometrik niteliklerinin tespit edilmesi, değerlendirilmesi, ne gibi sonuçlar elde ettiklerinin saptanması, bulgularının değerlendirilmesi amaçlanmıştır. Araştırma sonuçları incelendiğinde; çalışmaların genellikle 16 sayfa ve üzeri ,2 yazarlı, 3-4 anahtar kelimeye sahip, büyük kısmında kadın anahtar kelime bulunan, nicel yöntemle hazırlanan, iş yaşamı ve sorunları inceleyen, 2015-2018 yıllarında gerçekleştirildiği ve sosyal bilimler dergilerinde yayınlandığı tespit edilmiştir. Çalışmanın ön izlemesi niteliğinde olan araştırmaların özeti kısmı incelendiğinde; yoğunlukla amaç, yöntem, sonuç, evren, örneklem gibi konulara yer verdikleri görülmektedir. Bu durum özeti çalışmanın tamamını yansıtmaması açısından anlamlı görülmektedir. Araştırmacıların kadroları incelendiğinde büyük bir kısmının Doktor Öğretim Üyesi, kadın ve turizm alanında yer aldıkları tespit edilmiştir.

Araştırmaların büyük bir kısmının girişimcilik üzerine gerçekleştirildiği görülmektedir. Kadın girişimcilere yönelik makalelerin genellikle nitel yöntemlerle ele alındığı, nicel yöntemlerle ele alınan çalışmaların yeterli sayıda örneklem büyüklüğüne sahip olmadığı tespit edilmiştir. Kadınların iş yaşamına yönelik karşılaştığı sorunlar ve mevcut durumlarını inceleyen araştırmaların 2015 yılı sonrası hızlı bir artış gösterdiği, nicel yöntemlerle incelendiği ve örgütsel davranış üzerine gerçekleştirildiği görülmektedir. Diğer konular başlığında yer alan araştırmaların ise; kadın ve reklam, kırsal turizmde kadın emeği, gastronomi ve kadın üzerine yürütüldüğü tespit edilmiştir. Çalışmaların son yıllarda gösterdiği gelişme; kadınların çalışma yaşamında hızlı artış gösteren nüfusu ve araştırmaların kadınların sorunlarına duyarsız kalmak istememesi olarak düşünülebilir.

Kadın çalışanlar ya da girişimciler üzerine yapılan çalışmalar, kadınların çalışma hayatındaki sorunlarını çözmek, profillerini ortaya koymak ve çalışma hayatında daha aktif roller üstlenebilmeleri için önem arz etmektedir. Kadınlara yönelik ayrımcılığın ortadan kalkması, eşit terfi imkanlarına sahip olmaları ve eşit işe eşit ücret alabilmeleri gibi sorunların çözümü adına yapılan akademik çalışmaların sayısı gün geçtikçe artmaktadır. Kadınların aktif olarak rol aldıkları bir sektör olan turizm sektöründe ise kadın çalışanların sıkıntılarını ortaya koyan ve sorunlara yönelik çözüm önerileri sunan bir çok çalışma mevcuttur.

Araştırmanın, turizm alanında gerçekleştirilecek benzer konulu çalışmalara yol gösterici nitelikte olması ve konuyu derinlemesine irdeleyen çalışmalara öncülük etmesi açısından gelecek araştırmacılara ve alana anlamlı katkılar sunacağı düşünülmektedir. Araştırmada incelenen makalelerin turizm alanında yer alan kadın konusu ile sınırlı tutulması bu çalışmanın kısıtlılığıdır. Araştırmanın geniş bir perspektifte ve farklı veri tabanları ile ele alınması, gelecekte gerçekleştirilecek bibliometrik çalışmalara katkı sağlayabilir.

6. Kaynakça

- Akgündüz, Y. ve Bardakoğlu, Ö. (2013). Turistlerin Eğitim Durumu ve Cinsiyetlerinin Otel Seçimine Etkisi: İzmir’de Bir Araştırma. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 14(4), 13-29.
- Akoğlan Kozak, M. (1996). Konaklama Endüstrisinde Kadının Konumu. *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi*, 7(3-4), 16-23.
- Aksu, M. Temeloğlu, E. (2011). Tatil Turizmi Reklamlarında Kadın İmgesi: Karşılaştırmalı Bir Araştırma. *Akasaray Üniversitesi İİBF Dergisi*, 3(1), 35-51.
- Akyol, C. (2017). Girişimci Kadınların Bölge Kalkınmasına Katkıları; Artvin Örneği. *KSGD*, 9(9), 443-464.
- Arslaner, E. ve Yolal, M. (2013). Kadın Çalışanların Müşteri Memnuniyetine Etkisinin Değerlendirilmesi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*. 10(2), 6-24.
- Arzjani, Z. ve Rahiminezhad, V. (2011). Rural Women and Their Roles in Tourism. *International Journal of Bio-Resource & Stress Management*, 2 (1), 1-4.
- Ayaz, N. ve Çobanoğlu, S. (2017). Ev Kadınlarının Turizm Amaçlı Yöresel Yemek Üretimine Bakış Açılırları: Bartın İli Örneği. *Karabük Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 7(1), 413-427.

- Aydın Tükeltürk, Ş. ve Şahin Perçin, N. (2008). Turizm Sektöründe Kadın Çalışanların Karşılaştıkları Kariyer Engelleri ve Cam Tavan Sendromu: Cam Tavanı Kırmaya Yönelik Stratejiler. *Yönetim Bilimleri Dergisi*, 6(2). 113-128.
- Baldıran, Ş. ve Şimşek, E. (2017). Meslek Yüksekokullarında Eğitim Alan Kadınların İstihdamlarının Sürekliliği İle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar: Amasya Meslek Yüksekokulu Örneği. *ASOS Journal*, 5(43), 95-115.
- Bozok, D. (2009). Turizm İşletmelerinin Pazarlanmasında Tutundurma, Avcıkurt, Cevdet., Demirkol, Şehnaz. ve Zengin, Burhanettin. (Editörler), *Turizm İşletmelerinin Pazarlanmasında 7P ve 7C*. İstanbul: Değişim Yayınları, 129-160.
- Bozok, D., Kılıç, S. N. ve Özdemir, S. S. (2017). Turizm Literatüründe Kırsal Turizmin Bibliyometrik Analizi, *Journal of Human Sciences*, 14(1): 187-202.
- Buttner, E.H. ve D.P. Moore (1997). Women's Organizational Exodus to Entrepreneurship: Self-Reported Motivations and Correlates with Success, *Journal of Small Business Management*. 35 (1), 34-46.
- Coşar, Y. (2017). Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunmasında Kadın Emeginin Rolü. *Sosyal Politika Çalışmaları Dergisi*, 17(38), 115-138.
- Çakır, P. G. Barakazı, M. ve Barakazı, E. (2017). Turizm Sektöründe Çalışan Kadınların Karşılaştığı Sorunları Değerlendirmeye Yönelik Bir Araştırma. *Journal of Academic Social Science Studies*, 61, 461-474.
- Çalık Doğanoglu, Ö. (2018), Turizm Sektöründe Kadın İstihdamı, *Turizm ve Kadın* içinde (Edt. Erkol Bayram, G., Bayram, A.T., Altunöz Sürücü, Ö.), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Çelik Uğuz, S. ve Topbaş, T. (2014), Toplumsal Cinsiyet ve Kadın Emegi: Turizm Sektörüne Betimsel Bir Yaklaşım. *Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 2(7), 487-509
- Çelik Uğuz, S. ve Topbaş, T. (2016), Turizmde Kadın İstihdamı ve Ücret Ayrımcılığı: Karşılaştırmalı Bir Analiz, *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 27(1), 62-78.
- Dal, A. ve Şener, G., (2006). Cinsel Ögelerin Reklamda Kullanımı. *Küresel İletişim Dergisi*, 1: 1-18.
- Dalkıranoglu, T. (2006). Çalışma Yaşamında Kadın İşgücü ve Cinsiyet Ayrımcılığı: Konaklama İşletmelerinde Bir Uygulama. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Anadolu Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Dalkıranoglu, T. ve Çetinel F. G. (2008). Konaklama İşletmelerinde Kadın ve Erkek Yöneticilerin Cinsiyet Ayrımcılığına Karşı Tutumlarının Karşılaştırılması. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 20, 277-298.

- Demir, M. (2011). İş Yaşamında Ayrımcılık: Turizm Sektörü Örneği, *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, 8(1), 760-784.
- Demirkol, Ş.; Fidan, F. ve Pelit, E., (2004). Turizm Sektöründeki Bayan İşgörenlerin Karşılaştıkları Sorunlar ve Otel İşletmelerinde Bir Uygulama. *Abant İzzet Baysal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1(8), 71-88.
- Diker, O. Taşpınar, O. ve Soylu, Y. (2017). İstanbul/Beyoğlu-Taksim Bölgesindeki 4-5 Yıldızlı Otel Mutfak Personelinin Çelişki Duygulu Cinsiyetçilik Düzeyleri ile Kadın Çalışanlara Yönelik Tutumları İlişkisinin İncelenmesi. *Journal of Life Economics*. 1(14), 125-142.
- Doherty, L., Manfredi, S. (2001). Women's Employment in Italian and UK Hotels, *International Journal of Hospitality Management*, Vol 20, pp 61–76.
- Elmas, S. (2007). Gender and Tourism Development: A Case Study of the Cappadocia Region of Turkey, (Ed. Annette Pritchard, Nigel Morgan, Irena Atelyevic) *Tourism and Gender: Embodiment, Sensuality and Experience*, Cabı Publishing, Oxford, 302-314.
- El-Sherif Ibrahim, N.S., Pritchard, A. ve Jones, E. (2007), (Un)veiling Women's Employment in the Egyptian Travel Business, İçinde Pritchard, A., Morgan, N. Ateljevic, I., Harris,C. (edt.) *Tourism and Gender: Embodiment, Sensuality and Experience*, Wallingford: CABI, 290-301.
- Erdoğan Morçin, S. (2013). Türk Kültüründe Kadın Girişimciliği: Kavramsal Bir Değerlendirme. *Girişimcilik ve Kalkınma Dergisi*, 8(2), 167-190.
- Erkol Bayram, G. (2018), Kadın Girişimciler ve Turizm: Mevcut Durum ve Sorunlar Üzerine Sinop İlinde Bir Araştırma, *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 10 (2), ss.56.88.
- Erkol Bayram, G. Bayram, A.T. ve Altunöz Sürücü, Ö. (2018). Turizm ve Kadın. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Erkol Bayram, G., Bayram, A.T., Karaçar, E. (2017), Sürdürülebilir Turizm: Bibliyometrik Analiz, 1. *Uluslararası Sürdürülebilir Turizm Kongresi*, Kastamonu Üniversitesi, 23-25 Kasım, Kastamonu.
- Gibson, C.E. (2001). Experimental Learning: Experience as the Source Learning and Development. *Upper Saddle Point*: Prentice-Hall.
- Gilbert, D., Guerrier, Y. ve Guy, J. (1998). Sexual Harassment Issues in the Hospitality Industry. *International Journal of Contemporary Hospitality Management*, 10(2), 48-53.

- Güçlü Nergiz, H. (2014). Türkiye’de lisansüstü turizm tezlerinin bibliyometrik profili (1990-2013). VII. Lisansüstü Turizm Öğrencileri Araştırma Kongresi Bildiriler Kitabı, Aydın: *Anatolia Turizm Araştırmaları Dergisi ve Dokuz Eylül Üniversitesi*, 212-221.
- Gül, M. ve Gül, K. (2018). Balıkesir İlinde Kadın Girişimci Profili ve Sorunları: Yiyecek Sektöründe Bir Uygulama. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 56, 82-96.
- Heilman, E.M. ve Chen, J.J. (2003). “Entrepreneurship as a Solution: The Allure of Self-employment for Women and Minorities”, *Human Resource Management Review* 13, 347 – 364.
- <http://www.turizmdebusabah.com/yazarlar/dunyada-ve-turkiyede-turizm-alaninda-kadin-istihdami-esra-picakci-49276.html> Erişim Tarihi: 11.09.2018.
- ILO (International Labour Organizations) (2018), World Employment and Social Outlook: Trends for Women 2018 – Global snapshot, https://www.ilo.org/wcmsp5/groups/public/---dgreports/---dcomm/---publ/documents/publication/wcms_619577.pdf, Erişim Tarihi: 01.10.2018.
- Işık, C. Tırak, L. ve Işık, Z. (2016). Potansiyel Kadın Turizmcilerin Girişimcilik ve İnovasyon Eğilimlerinin Belirlenmesi. *Ekonomi, Yönetim ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*. 1(1), 31-44.
- Işık, Z. Çetinkaya, N. ve Işık, M. F. (2017). Mutluluğun İş Tatmini Üzerindeki Rolü: Erzurum İli Palandöken Kış Turizm Merkezinde Yer Alan Konaklama İşletmelerindeki Kadın Çalışanlar Üzerine Bir Uygulama. *Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 21(2), 457-471.
- İçöz, O., & Kozak, N. (1999). Turizm İşletmeciliği Dergisi'nin Turizm Literatürüne Katkısı Hakkında Bir İnceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 10(2), 9-17.
- Karaçar, E. (2018), Turizm Sektöründe Kadın ve Eşitlik, *Turizm ve Kadın* içinde (Edt. Erkol Bayram, G., Bayram, A.T., Sürücü, Ö.), Ankara: Detay Yayıncılık.
- Karakaş, A. ve Gökmen, G. (2016) Turizm Sektöründe Kadın Girişimcilerin Profiline İncelenmesi. *Journal of Recreation and Tourism Research*, 3(3), 18-25.
- Kempadoo, K., (2001). Women of Color and the Global Sex Trade: Transnational Feminist Perspectives, *Meridians* 1 (2): 28–51.
- Koutsou, S., Notta, O., Samathrakı, V. ve Partalıdo, M. (2009). Women's Entrepreneurship and Rural Tourism in Greece: Private Enterprises and Cooperatives”, *South European Society and Politics*, 14, 191-209.

- Kozak, N. (2001). Türkiye'de Turizm Pazarlaması Literatürünün Gelişim Süreci: 1972-1999 Yılları Arasında Hazırlanmış Lisansüstü Tez Çalışmaları Üzerine Biyo-Bibliyografik Bir İnceleme. *Anatolia: Turizm Araştırmaları Dergisi*, 12(1), 26-33.
- Laing, A. N. (1987). The Package Holiday: Participant, Choice And Behaviour ,*Unpublished PhD. Thesis*, Hull University, UK
- Lanquar, R. (1991). *Turizm ve Seyahat Sosyolojisi*, (Çev. Kayır, G.) Cep Üniversitesi, Ankara: İletişim Yayınları.
- Mankan, E. ve Gürer Özel, E. (2018). Adliyede Çalışan Kadınların Beslenme Durumu ve Alışkanlıklarının Değerlendirilmesi. *Sosyal Bilimler Dergisi*, 5(22), 329-348.
- Mattis, M.C. (2004). Women Entrepreneurs: Out from Under the Glass Ceiling", *Women in Management Review*, Vol. 19 Issue: 3, pp.154-163, <https://doi.org/10.1108/09649420410529861>.
- Ng, C. W., ve Pine, R. (2003), Women and Men in Hotel Management in Hong Kong: Perceptions of Gender and Career Development Issues", *International Journal of Hospitality Management*, 22, 1 (2003): 85–102.
- Özdemir, E. (2009). Cinsiyet Bazlı Farklılıklar ve Erkek Tüketicilere Yönelik Pazarlama Stratejileri. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8(29), 259-281.
- Özel, Ç. H. ve Kozak, N. (2012), Turizm Pazarlaması Alanının Bibliyometrik Profili (2000-2010) ve Bir Atıf Analizi Çalışması. *Türk Kütüphaneciliği*, 26(4), 715-733.
- Özgür, A. Z., (1996). Reklam Filmlerinde Görünen Kadınların İşlevsel Rollerini. *Kurgu Dergisi*, (14), 233-240.
- Pelit, E. Güçer, E. ve Demirdağ, Ş. A. (2016). Kadın İşgörenlerin Karşılaştığı Sorunların İş Bırakma Eğilimlerine Etkisi: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*. 8(15), 43-65.
- Poulston, J. (2008). Metamorphosis in Hospitality: A Tradition of Sexual Harassment. *International Journal of Hospitality Management*, 27(2), 232-240.
- Roehl, W.S. ve Swerdlow, S. (1999). Training and its Impact on Organizational Commitment Among Lodging Employees", *Journal of Hospitality and Tourism Research*, 23(2), 176-194.
- Sarmaşık, Ş. (2009). İşyerinde Cinsel Taciz Algılaması ve Yönetim İlişkilerine Etkisi Hakkında Bir Araştırma. *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Şit, M. (2016). Türkiye'de Turizm Sektörünün İstihdama Katkısı, *Akademik Yaklaşımlar Dergisi*, 7(1). 101-117.

- Sökmen, A. ve Akar Şahingöz, S. (2017). Kadın Çalışanlarda Cam Tavan Yansıtıcılarından Kurum İkliminin, İş Tatmini ve İşten Ayrılma Niyetine Etkisi: Otel İşletmelerinde Bir Araştırma. *İşletme Araştırmaları Dergisi*, 9(1), 113-133.
- Sparrowe, R.T., ve Iverson, K.M. (1999). Cracks in the Glass Ceiling? An Empirical Study of Gender Differences in Income in the Hospitality Industry, *Journal of Hospitality and Tourism Research*, Vol 23, No 1, 4-20.
- Sünnetçioğlu, A., Yalçınkaya, P., Olcay, M., ve Okan, Ş. (2017). Turizm Alanında Yazılmış Olan Gastronomiye İlişkin Tezlerin Bibliyometrik Profili. *Journal of Tourism and Gastronomy Studies*, 5(Special Issue 2), 345-354.
- Tajeddini, K. A. Vanessa, R. B. ve Mela, D. (2017). Female Tourism Entrepreneurs in Bali, Indonesia, *Journal of Hospitality and Tourism Management*, 31, 52-58
- Temizkan, S. P., Çiçek, D. ve Özdemir, C. (2015). Sağlık Turizmi Konusunda Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Profili. *International Journal of Human Sciences*, 12(2), 394-415.
- Torun Kayabaşı, E. (2017). Kırsal Turizmde Kadınların Rolü ve Önemi. *TİDSAD*, 4(12), 252-261.
- Tucker, H., (2007). Undoing Shame: Tourism and Women's Work in Turkey. *Journal of Tourism and Cultural Change*, 5(2), 87-105.
- TUİK (Türkiye İstatistik Kurumu) (2016),<http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=21567>
Erişim Tarihi: 07.09.2018
- UNWTO (2016), World Tourism Statistics, http://www2.unwto.org/sites/all/files/pdf/folleto_global_report.pdf Erişim Tarihi: 28.09.2018
- WTTC (World Travel & Tourism and Council) (2018), Gender equality and youth employment, https://www.wttc.org//media/files/reports/policy%20research/gender_equality_and_youth_employment_final.pdf, Erişim Tarihi: 01.10.2018.
- Yanardağ, M. Ö. ve Avcı, M. (2012). Turizm Sektöründe İstihdam Sorunları: Marmaris, Fethiye, Bodrum İlçeleri Üzerine Ampirik Bir İnceleme. *Ege Stratejik Araştırmalar Dergisi*, 3(2), 39-62.
- Yıldırım, M. (2010). Turistlerin Tüketim Davranışlarında Kültürün Yeri: Alanya'ya Gelen Turistler Üzerine Bir Araştırma, *Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, G. (2017). Restoranlarda Bahşiş ile İlgili Yayınlanan Makalelerin Bibliyometrik Analizi. *Seyahat ve Otel İşletmeciliği Dergisi*, 14(2), 65-79.

- Yirik, Ş. ve Ilgaz Yıldırım, B. (2014a). Turizm Sektöründeki Kadın Girişimcilerin Bireysel Değerleri İle Risk ve Belirsizlik Algıları Arasındaki İlişkilerin Alan Araştırması ile İncelenmesi: Antalya Örneği. *Niğde Üniversitesi İİBF Dergisi*, 7(2), 97-111.
- Yirik, Ş. ve Ilgaz Yıldırım, B. (2014b). Turizm Sektöründeki Kadın Girişimcilerin Bireysel Değerlerinin Demografik Özellikleri Açısından İncelenmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 11(26), 361-378.